

професійної самореалізації в умовах ринкових відносин, у можливості професійного самовдосконалення протягом всього життя.

Висновки:

1. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців ще недостатньо досліджений, оскільки змінює мету і вектор змісту освіти від передачі знань і умінь предметного змісту до формування розвиненої особистості зі сформованими життєвими і професійними компетентностями.

2. Професійно-творча компетентність майбутніх фахівців ювелірної справи – інтегральне особистісне утворення, що містить професійні знання ювелірної справи, практичні вміння і навички творчого володіння інтелектуально-фізичним інструментарієм та досвід роботи у вирішенні нестандартних виробничих завдань, особистісні якості, зокрема, наявність відповідних мотивацій, ціннісних орієнтацій, що дозволяють творчо виконувати професійну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників: за станом на 10 липня 2006 р./ Міністерство праці та соціальної політики. – Офіц. вид. – К. : 2006. – 224 с.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / За заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.

3. Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток : зб. наук. праць за матеріалами Міжнар. наук. конф., 24-25 лютого 2012 р./ М-во освіти і науки України. – О. : МГУ, 2012. – 236 с.

4. Хуторської А. Ключові освітні компетентності [Електронний Ресурс]: За матеріалам: Освіта. ua. Режим доступу: <http://osvita.ua/school/theory/2340>.

ВИСОКИЙ РВЕНЬ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

УДК 378

Щербатюк Л.Б.

Актуальність проблеми обумовлена концептуальними положеннями модернізації вітчизняної системи вищої інженерної освіти у відповідності з Болонською декларацією, оскільки її інтеграція в європейський соціокультурний і освітній простір потребує значного підвищення ефективності навчально-виховного процесу, зокрема, в напрямі формування професіоналізму майбутніх інженерів. Відтак, рівень соціально-економічного розвитку України, як суверенної держави, здебільшого залежить від розкриття творчого потенціалу інженерних кадрів, оскільки нові умови господарювання потребують в значній мірі сформованості професіоналізму майбутніх інженерів.

***Ключові слова:** професійна підготовка, професіоналізм, компетенція.*

ВИСОКИЙ УРОВЕНЬ ПРОФЕСІОНАЛІЗМА БУДУЩИХ ІНЖЕНЕРОВ – АКТУАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА НАШЕГО ВРЕМЕНИ

Актуальность проблемы обусловлена концептуальными положениями модернизации отечественной системы высшего инженерного образования в соответствии с Болонской декларацией, поскольку ее интеграция в европейское социокультурное и образовательное пространство нуждается в значительном повышении эффективности учебно-воспитательного процесса, в частности, в направлении формирования профессионализма будущих инженеров. Следовательно, уровень социально-экономического развития Украины, как суверенного государства, по большей части зависит от раскрытия творческого потенциала инженерных кадров, поскольку новые условия ведения хозяйства нуждаются в значительной мере в сформированности профессионализма будущих инженеров.

***Ключевые слова:** профессиональная подготовка, профессионализм, компетенция.*

THE HIGH LEVEL OF PROFESSIONALISM OF THE FUTURE ENGINEERS IS THE KEY ISSUE OF NOWDAYS

The urgency of the problem conditioned by conceptual positions of retrofit of a domestic system of maximum engineering formation pursuant to Bolon's declaration, as its federating in European welfare and educational space demands considerable increase of efficiency teach-educational of process, in personality in a direction of formation of professionalism of the future engineers-mechanics. Therefore level of social and economic development of Ukraine, as sovereign states, mostly depends on deployment of a creative potential of engineering staff frames, as the new conditions of managing demand first of all formation of professionalism of their person and activity

***Key words:** professional training, professionalism, competence.*

Останнім часом глобалізація, відкриття нових ринків праці і зумовлена цим інтеграція до Європейського Союзу охопила багато країн і поставила нові вимоги до інженера. Сьогодні професія інженера набуває все більшої різноманітності і привабливості. А тому сучасний інженер потребує всебічної освітньої професійної підготовки. Він має бути універсальним спеціалістом, який не лише кваліфіковано виконує свою роботу, а й бере на себе і суміжні за фахом функції. Тобто майбутній інженер повинен бути зорієнтованим на практику освічених фахівців універсалів з глибокими базовими знаннями, з розвинутим інженерним стилем мислення, із сформованою професійною культурою та позитивним ставленням до обраної професії.

Положення, висвітлені в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, визначили необхідність формування нової якості освіти як одне з найважливіших завдань освітньої політики. Розвиток системи підготовки фахівців міжнародного рівня представлено як проблему, розв'язання якої визначає інноваційну діяльність нашого суспільства в галузях економічної та науково-технічної співпраці. Перспективи входження України не лише до

міжнародного економічного простору, а й вихід на рівень міжнародної взаємодії в галузі вищої освіти потребують глибшого осмислення проблем підготовки фахівців, освіта і кваліфікація яких зможуть забезпечити конкурентоспроможність наших досягнень на світовому ринку.

Мета технічного ВНЗ - підготовка інтелектуальної еліти, яка б володіла науково-аналітичними та організаційними знаннями, яка б могла розробляти та опановувати нові науково місткі технології, брати активну участь у інженерно-інноваційній та дослідницькій діяльності.

Пошук досконаліших шляхів керування професійним ростом майбутніх інженерів, їх пізнавальною діяльністю студентів залишається важливою й актуальною проблемою для вищих інженерних навчальних закладів не лише нашої країни, але й усього світу. Саме в недосконалому управлінні пізнавальною діяльністю переважна більшість дослідників вбачає головну причину зниження ефективності підготовки сучасних фахівців. Вважається, що саме тут приховані найбільші резерви нарощування обсягу та якості професіоналізму майбутніх фахівців.

Вища інженерна освіта України має власні добрі традиції, на основі яких вона домагається випуску фахівців високого рівня, що посідають гідне місце у світі. Аерокосмічна галузь нашої держави є однією з найкращих у світі, наші інженери сміливо конкурують з найвідомішими зарубіжними фірмами. Але для подальшого нарощування інженерного потенціалу нашої вищої інженерної освіти треба переходити на новіші технології, зокрема, сміливіше упроваджувати кращий досвід підготовки інженерних кадрів у провідних західних університетах. Своєчасне оновлення вищої освіти, упровадження у навчально-виховний процес випробуваних інновацій підвищують гарантії конкурентоздатності вітчизняних інженерів на світовому ринку ідей та технологій.

В основу модернізації вищої інженерної освіти покладено положення Болонської декларації процесу.

Вплив Болонського процесу на підготовку інженерів в Україні позначається насамперед в таких ключових питаннях як:

- перехід на світовий стандарт підготовки інженера креативної практики, здатного до самостійного вирішення нових професійних завдань;
- підвищення якості освіти інженера.

Головною світовою і європейською педагогічною новацією є підготовка інженерів за індивідуальними навчальними планами з максимальним використанням переваг індивідуалізованого та мікрогрупового навчання. Це означає, що методи і форми фронтального навчання, які традиційно займають головний місце у нашій вищій школі, мають поступатися більш гнучким та ефективним формам. Велике значення має й те, що набагато більшого значення при підготовці інженерів за європейськими стандартами надається різноманітним формам самостійної роботи студентів.

З позицій акмеологічного підходу (А.О.Деркач, В.Г.Зазикін, А.А.Мирєдов, Н.В.Кузьмін та ін.), професіоналізм майбутнього інженера предстает як особлива система, що розгортає свою сутність крізь єдність двох взаємопов'язаних підсистем:

- професіоналізму діяльності, під яким ми розуміємо кількісну характеристику суб'єкта інженерної праці, що відображає високу професійну кваліфі-

кацію і компетентність, різноманітність ефективних професійних умінь і навичок, в тому числі заснованих на творчих рішеннях, володіння сучасними алгоритмами й способами розв'язання професійних завдань, що дозволяє здійснити інженерну діяльність з високою і стабільною продуктивністю;

- професіоналізму особистості, під якою ми розуміємо якісну характеристику суб'єкта інженерної праці, що відображає високий рівень розвитку у нього інженерного стилю мислення й культури, професійно важливих й особистісно-ділових якостей, адекватний рівень домагань, а також мотиваційну сферу і ціннісні орієнтації, спрямовані на позитивне ставлення до обраної професії.

Саме це твердження дозволило у структурі професіоналізму майбутнього інженера виокремити такі провідні компоненти, як:

- інженерний стиль мислення, який є сукупністю методологічних ідей (як стійка, у певних теоретичних рамках, система норм, правил, що регулює формування технічних прийомів і їх аплікацію), якими інженер керується в ту або іншу епоху, що виявляється через логіко-технічне, системне і творче мислення;

- професійна компетентність, під якою розуміється інтегральна якість особистості майбутнього інженера, заснована на сукупності його знань і умінь, у складі фахової, інформаційної, комунікативної і соціальної компетенції, необхідних для ефективного вирішення інженерних завдань;

- професійна культура, складовими якої є науково-гуманістичний світогляд, культура інженерної праці, духовність і моральність особистості;

- позитивне ставлення до обраної професії, засноване на відповідній мотивації інженерної діяльності, професійній усталеності та професійній спрямованості особистості.

Таке розведення дефініцій професіоналізму майбутнього інженера, на нашу думку, є правомірним, особливо під час розв'язання практичних завдань, пов'язаних з його формуванням. Це дозволяє більш організовано здійснити означений процес, оскільки на його різних етапах якийсь із його видів може домінувати: з одного боку, інтенсивний розвиток умінь гальмуватиметься, якщо від його рівня будуть відставати відповідні йому психологічні професійно важливі якості; з іншого, - випереджальний розвиток професійно важливих якостей дозволить засвоїти нові вміння або підвищити ефективність уже наявних; по-третє, так може тривати до того часу, доки не настане рівнева відповідність, їх гармонійне поєднання.

Формування професіоналізму інженера здійснюється відповідно до:

- зміни всієї системи інженерної діяльності, її функцій та ієрархічної побудови, оскільки в ході вироблення відповідних трудових навичок відбувається формування особистості, її професійної компетентності і культури, розвивається специфічна система виконання розумових дій інженерний стиль діяльності;

- зміни особистості суб'єкта, що виявляється як у зовнішніх виявах (мотириці, мовленні, емоційності, формах спілкування), так і у формуванні елементів професійної культури та світогляду;

- зміни відповідних компонентів установки суб'єкта по відношенню до об'єкта інженерної діяльності, що виявляється в когнітивній сфері - у рівні поінформованості про нього, усвідомлення його значущості; в емоційній сфері -

зацікавленості об'єктом, задоволеності від цього, незважаючи на труднощі, позитивному ставленні до інженерної професії; у практичній сфері - в усвідомленні своїх реальних можливостей у сфері інженерної діяльності.

Професіоналізм є результат професійної освіти і формується у процесі цілеспрямованої педагогічної діяльності. У формуванні професіоналізму беруть участь з одного боку викладачі, з другого боку - студенти. Тому професіоналізм є результат суб'єкт-суб'єктних відносин, де обидві сторони процесу займають активну позицію. Покращені можливості для формування професіоналізму сучасних інженерів відкривають активні форми і методи, поєднані з особистісно-орієнтованим впливом на особистість студента.

Швидкі темпи розвитку сучасної науки і техніки та зростання кількості інформації у світі потребують якісно нового рівня викладання, як базових, так і фахових дисциплін, забезпечення інтелектуальної, психологічної, моральної та мотиваційної готовності до життєдіяльності в нових умовах усіх учасників навчально-виховного процесу. Йдеться про необхідність кардинальної зміни парадигми підготовки спеціалістів в умовах швидкого оновлення знань та потреби у підготовці таких спеціалістів, які мають відрізнитися глибокою багатобачною фаховою компетенцією, що є ознакою загальної життєвої компетентності. До переліку ключових компетенцій належать наступні:

- наукова компетенція, що вимагає визначеного рівня опанування науковими знаннями;
- технологічна компетенція, що визначається як визначений рівень опанування системою технологічних умінь;
- функціональна компетенція, яка полягає у відтворенні традиційних та інноваційних циклів виробництва;
- соціальна компетенція, яка полягає в управлінні соціальною системою;
- економічна компетенція, яка полягає в розумінні сутності ринкових відносин, оволодінні менеджментом і маркетингом;
- інноваційна компетенція, яка полягає у спрямованості виробництва на розвиток шляхом опанування інновацій;
- фасилітативна компетенція, яка полягає у спрямуванні діяльності підлеглих на створення інноваційної практики.

Розвитку цих компетенцій і професіоналізму в цілому сприяють наступні положення:

- організація власної обов'язкової розвиваючої навчальної діяльності у всіх студентів як принципове доповнення до Існуючої системи підготовки студентів. Ця власна пошуково-творча діяльність студентів супроводжується:
 - розвитком мотивації навчально-пізнавальної діяльності та підготовки до професійної діяльності.
 - педагогічно доцільною допомогою послідовним введенням студентів у ситуації творчих завдань;
 - «співтворчістю» педагогів та студентів, розвитком у процесі розв'язання проблемних завдань загальних і професійних вмінь;
 - адекватною педагогічною оцінкою виконуваної діяльності студентів, складовими якої є: міра та зміст допомоги; якість наявних знань, вмінь та навичок; якість самостійної пошуково-творчої діяльності; якість та строки виконання завдань, ставлення до них; ступінь оригінальності запропонова-

ного рішення; якість «захисту» студентом свого рішення; сформованість елементів наукового та спеціального кругозору, світоглядних позицій та ін; розвиток відповідних комунікативних позицій; якість стосунків з оточуючими; моральні прояви, поведінка і т.п.

У навчально-виховному процесі потрібно формувати принципово нову мотивацію до пізнавальної і навчальної діяльності, надати їй духовного смислу. Передусім слід зробити надбанням свідомості молодій людині знання, що саме по собі нагромадження матеріальних багатств ні до чого не приведе і не може бути метою життя людини. Всесвітня федерація інженерних організацій розробила Кодекс інженерної етики, сім заповідей якого подібно до клятви Гіппократа формують ідеологію інженерного виховання студентів: будь-яка дія фахівця, громадянина повинна узгоджуватись з прийнятою системою цінностей, дотриманням соціальної справедливості, з урахуванням впливу цих дій на здоров'я людей, стан навколишнього середовища, відповідати принципу взаємозалежності екосистем, збереження ресурсів та взаємної гармонії як основи на подальшого існування.

Отже, основним завданням професійної підготовки сучасного інженера – є підвищення якості формування його професійних умінь з необхідним досягненням творчого ступеня професійної діяльності та формування і розвиток таких професійно важливих якостей, які б забезпечували його ефективну професійну діяльність в умовах розбудови промислового виробництва держави.

Література:

1. Байденко В.І. Болонський процес: структурна реформа вищої освіти Європи [Текст] / В.І. Байденко. – М. : Дослід. центр проблем якості підготовки спеціалістів, Рос. новий ун-т, 2002. – 128 с.

2. Гусинский З.Н. Введение в философию образования [Текст]: учеб./ З.Н.Гусинский, Ю.И. Турганинова – М. : Логос. 2000. – 224 с.

3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. [Текст] / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с

4. Петрук В.А. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін [Текст] : Монографія /В.А.Петрук. УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2006 . – 292 с.